

פרשת "קורח"

וַיִּקַּח קִרְחָא (טז, א).

כדי שלא אצטרך לנסוע באוטובוס הציבורי, ואנצל מראיות אסורות. לענ"ד דין גרמא, והיא שעמדה לי ששיעורי ימצאו חן בעיני בני תורה בעזהש"ת, בזכות שעמלתי על שמירת העיניים. (להתעדן באהבתך)

"בְּקֶרֶךְ וַיִּדַע ה' אֶת אֲשֶׁר לוֹ" (טז, ה).

מאמר חז"ל מופלא אנו מוצאים במסכת נדרים (דף לט:): "דרש רבא, ואמרי לה אמר רבי יצחק: מאי דכתיב (חבקוק א): 'שמש וירח עמד זבולה', שמש וירח זבול מאי בעיין? והא ברקיע קביעי! (= מה עושים השמש והירח זבול, והרי מקומם נקבע ברקיע, שנאמר 'ויתן אותם אלוקים ברקיע השמים', וזבול הוא למעלה מן הרקיע)? מלמד, שעלו שמש וירח מרקיע לזבול ואמרו לפניו: רבונו של עולם, אם אתה עושה דין לבן עמרם הרי אנו מאירים, ואם לאו - אין אנו מאירין! באותה שעה ירה בהם חיצים וחניתות, אמר להם: בכל יום ויום משתחווים לכם ואתם מאירים, בכבודי לא מחיתם, בכבוד בשר ודם מחיתם! ובכל יום ויום יורים בהן חיצים וחניתות ומאירים, שנאמר (שם): 'לאור פניך יהלכו'. עכ"ל הגמרא (ועיי"ש במהרש"א). **וצריך להבין**, מדוע דוקא יצאו השמש והירח להגן על כבודו של משה?"

ביאור נפלא וחרף על כך, כתב הגאון רבי יעקב ריישר זצ"ל, בעל "שבות יעקב":

אמרו חז"ל בגמרא בנדרים (נח:): "אמר רבי יוחנן: אין הקב"ה משרה שכניתו אלא על גיבור עשיר וחכם, וכולן ממשה", שכן במשה רבינו, אדון הנביאים, היו כל המעלות הללו. אולם עדת קורח, שקינאו וחלקו על משה ובאו בטענת "כי כל העדה כולם קדושים ומדוע תתנשאו" - סברו שאין למשה יתרון על־יהם במעלות אלו, וגם הם ניהונו באותן מעלות, ועל כן מן הראוי שגם עליהם ישירה הקב"ה את שכניתו.

והנה, מצינו במשנה בסוטה (א, ט): "יוסף זכה לקבור את אביו ואין באחיו גדול ממנו, שנאמר (בראשית א) 'ויעל יוסף לקבור את אביו ויעל עמו גם רכב גם פרשים'. מי לנו גדול מיוסף שלא נתעסק בו אלא משה - משה זכה בעצמות יוסף ואין בישראל גדול ממנו, שנאמר (שמות יא): 'ויקח יוסף את עצמות יוסף עמו'. מי גדול ממשה שלא נתעסק בו אלא המקום - שנאמר (דברים ז): 'ויקבור אותו בגיא'". הרי לנו, שמשוה היה הגדול בכל ישראל משום מידה כנגד מידה - כיוון שזכה לעסוק בעצמות יוסף, שהיה הגדול שבאחיו.

אלא שלכאורה ניתן לפרוץ לימוד זה, כי מי יאמר לנו שאכן יוסף היה הגדול שבאחיו? אלא, צריך לומר שאת זאת למדנו ממה שראה בחלום שהשמש והירח משתחווים לו, אף שמעלתם גדולה, ומגדולת עבד נודעת גם גדולת רבו, ומכיוון שהשמש והירח השתחוו ליוסף, למדנו מכאן את גדולתו, שהיה הגדול שבאחיו, ומכאן שמשוה שנתעסק בקבורתו זכה להיות הגדול שבישראל.

וכאשר קמו קורח ועדתו, טענו כי מעלת משה אינה גדולה ממעלת כל אדם אחר מישראל, אם כן צריך לומר שגם מעלת יוסף לא היתה גדולה משל אחיו - ואף שהשמש והירח השתחוו לו - כנראה שקורח לא ראה בהם מעלה וחשיבות גדולה.

לא פלא שהשמש והירח עמדו ומחו על כבודו של משה, שבדיעבד היה גם כבודם-שלהם...

ועל כך השיב הקב"ה: על כבודי לא מחיתם! כי מאחר שאתם טוענים שמגדולת עבד נודעת גם גדולת רבו, הרי עליכם למחות נגד אלו המשתחווים לכם, ואת זאת לא עשיתם, ורק לכבודכם אתם חרדים! (כמוצא שלל רב)

"וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ" (טז, לב).

בילקוט שמעוני (רמז תשנב) **מובא:** 'אמר רבי שמואל בר נחמן, אפילו מחט שהיתה שאולה ביד ישראל מידם היתה באה ונבלעת עימהם'. ויש ליתן טעם, מפני מה נקט דוקא מחט?

ונראה לפרש, דהנה איתא במסכת ברכות (דף יח:): "קשה רימה למת כמחט בבשר החי", והנה הכא הרי עדת קורח לא מתו אלא נותרו חיים תחת האדמה (עיין בבא בתרא ע"ד): ועל כן לא ראו בהם רימה ותולעה, ונמצא חס ושלום 'חוטא נשכר', לפיכך גילגל להם הקב"ה מחט לדוקרם לבל יצלו מדינה של רימות, שהרי מחט לחי שקולה כרימה למת, ופשוט. (גנא דפלפלי)

מפרש רש"י: "וקורח שפיקח היה, מה ראה לשטות זו? עינו הטעתו..." מדברי רש"י: "וקורח שפיקח היה, משמע לכאורה שעובדת היותו של קורח איש פיקח היא מן המפורסמות, עד שאין צורך כלל למצוא מקור לכך. דבר זה טעון עיון: מנין לנו 'ידיעה' זו, שלכאורה לא מצאנו לה מקור בשום מקום, מלבד בדברי רש"י שלפנינו?"

הסבר נחמד ואמיתי, כתב הגאון רבי דוב לבלוביץ', אב"ד קישקאראש ובעל "דיבובי חן":

מיד בפסוק הראשון בפרשתנו, 'מגלה' רש"י מה באמת היתה סיבת מחלוקתו של קורח: 'ומה ראה קורח לחלוק עם משה? נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל שמינהו משה נשיא על בני קהת על פי הדיבור. אמר קורח: אחי אבא ארבעה היו, שנאמר (שמות ו, יח) 'ובני קהת וגו''. עמרם הבכור נטלו שני בניו גדולה, אחד מלך ואחד כהן גדול, מי ראוי ליטול את השנייה, לא אני, שאני בן יצהר שהוא שני לעמרם? והוא מינה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם, הריני חולק עליו ומבטל את דבריו..."

זו היתה הסיבה האמיתית, אבל קורח אפילו לא העלה על דעתו לגלות זאת לנוהים אחריו, בידועו כי אם ידעו את האמת, אין סיכוי שיתייצבו מאחוריו נגד משה, כי מי פתי לעורר מחלוקת נגד משה - רק כדי שקורח יהיה ראש לבני קהת? מה להם אם אליצפן הוא הראש, או קורח?

באוזני אנשיו, הכריז קורח כי יש לו כוונות 'רוחניות' ו'עקרוניות', וכמובן הכל לשם שמים, בלי שום נגיעה עצמית חלילה, ומיד החל בחקירות וקושיות: 'טלית שכולה של תכלת - חייבת בציצית או פטורה?', 'בית מלא ספרים - חייב במזוזה או לא?', וכאשר השיב משה שחייבת - החלו לשחק עליו, ומתוך כך הצליח קורח לשכנעם כי משה בדה כל זאת מליבו, ואם כך, בודאי את מיניו של אהרון אחיו לכהן גדול בדה מליבו...

אותם מאתים וחמישים איש היו משוכנעים בכל ליבם, כי אם יקחו את המחנות ויקריבו קטורת - אהרון, חלילה, הוא שישרף, ולא להם. כי אומנם קדושים היו, אך היו מוטעים על ידי קורח, והאמינו כי האמת עימו, ולא עם משה. עליהם, אם כך, אין להתפלא. הם הלכו כסומים אחרי קורח והאמינו לחלקלקות לשונו, ואם כן היו כסומים באפלה. הפליאה היא על קורח בלבד, שעייניו היו פקוחות, בידועו היטב כי כל דבריו דברי שוא וטענות הבל, ואיך זה לא חשש להכנס ב'עסק' מסוכן זה?

לכך בדיוק מתכוון רש"י בשאלתו הנוקבת: 'וקורח, שפיקח היה, מה ראה לשטות זו?'

והתשובה: 'עינו הטעתו...', וממילא אף הוא היה כסומא! (ושלל לא יחסר)

וַיִּקַּח קִרְחָא (טז, א).

מפרש רש"י: "וקורח שפיקח היה, מה ראה לשטות זו? עינו הטעתו..." פעם אחת שאלו את הגאון המפורסם רבי אשר אריאלי שליט"א על סוד ההצלחה העצומה שיש בשיעורים שלו. כידוע אשר שיעוריו הנפלאים של הרב אריאלי, שמם הולך מסוף העולם ועד סופו, וממדינות רחוקות באים בחורים מופלגי תורה לישיבת מיר בירושלים עיה"ק כדי להאזין לשיעוריו. והאולם בו הוא מרצה שיעורו מלא ודחוק עד אפס מקום, וגם בחדרים הסמוכים נדחקים הרבה בחורים לשמוע את דבריו ע"י המיקרופון, ורבים נדחפים ליד החלונות והדלתות, וכבר זכה להעמיד אלפים רבים של תלמידים הגונים.

ואחד מתלמידיו פנה לרבו ילמדנו רבינו מהיכן זכית לכל זה. הן אמנם שיעוריו טובים ומתוקים לחיך, אבל עדין אין זה מספיק למשוך המון גדול ונכבד כזה. ותורה היא וללמוד אנחנו צריכים במה זכית לכך ששיעוריו מתקבלים, ורבו מאוד הצמאים לשמוע דבר ה' אשר בפך.

השיבו הרב אריאלי, האמת אגיד ולא אכחד, כי גם אני בעיני תמהתי על כך, וחיפשתי מה סוד ההצלחה הגדולה הזו, עד שהחלטתי כי סיבת הדבר היא, היות ובימי בחרותי כאשר למדתי בישיבה, היה נהוג שהבחורים מקבלים דמי כיס להוצאותיהם, ומדרך הבחורים בעלי תורה לחסוך את הכסף, ולרכוש להם ספרים ללימודם במקרה הטוב, ובמקרה הגרוע סיגריות וכד'... אמנם אנכי לא כן עשיתי, אלא השתמשתי בדמי הכיס שלי להוצאות נסיעה בטקסי (מוניות),

קפצנו לתוך המערה והצלחנו להציל את אותו חייל שנחטף! ובנוסף להרוג את כל המחבלים שהיו במנהרה, בסעיינתא דשמייא. כאשר חזרנו לבית הקרקע, מובן שכבר לא יכולנו לישון, מרוב התרגשות ומחשבה מה היה יכול לקרות אלמלא...

אמר אותו חייל מדרין הטיולים: תדמינו לכם מה היה קורה אם היינו מחליטים שאנו עייפים ופטורים מתפילה שהרי מחר בבוקר מחכה לנו עוד יום קשה של לחימה, ואם לא היינו מתפללים והולכים לישון אז הגרוע מכל היה קורה רחמנא ליצלן, שהרי המחבלים היו עולים דרך המנהרה ושוחטים את כולנו! הוסיף החייל ואמר: תחשבו על עוד נקודה - אם החייל הקיבוצניק לא היה רוצה להתפלל, הוא היה נכנס לשירותים, האם מישהוא היה בודק למה הוא מתעכב שם? האם מישהוא היה מגלה עניין ושואל את עצמו למה אותו חייל מתעכב? אף אחד לא היה בודק והחייל היה נחטף.

שאל החייל המדריך טיולים: מה גרם להצלחתו של החייל הקיבוצניק? וענה: עצם ההסכמה שלו לבוא ולהתפלל.

המדריך הוסיף ואמר שמה שהציל אותם ממוות היה המסירות נפש שלהם להתפלל כדי לאסוף זכויות למרות שהיו עייפים עד כדי אפיסת כוחות. המדריך חיזק את הבחורים על חשיבות המאמץ הקטן שיש להשקיע לפעמים, להסתובב בחוץ ולחפש מנין וכמה גדולה כוחה של תפילה במנין שיכולה להציל. איך אפשר לפספס ולא להתפלל במנין?

לא יכנסו לבית הקרקע שבו שהינו. החלטנו ללכת ולבקש מאחד החיילים שיואיל להשלים לנו מנין, אך אחד מהחיילים אמר שיתכן והם לא ירצו להשלים לנו מנין כיוון שהם קיבוצניקים והם לא ירצו להתפלל. אך אחר ענה לו שבמלחמה כולם קרובים לקב"ה - כולם רוצים להתפלל. וכך התחיל ויכות, חלק סברו שהם לא ירצו להשלים לנו מנין, וחלק אמרו שהם כן ישלימו לנו מנין, תוך כדי שאנו מתווכחים אחד מחיילי גולני ירד מהגג לשירותים, כמובן שנצלנו את ההזדמנות ושאלנו את אותו חייל: האם אתה מוכן להשלים לנו מנין? **החייל שאל אותנו מה זה מנין?** ואנו הסברנו לו....

החייל הסכים להתפלל איתנו, אך אמר שקודם הוא ילך לשירותים, "דקה אחת ואני בא להתפלל איתכם". שמחנו לשמוע זאת ממנו ומוכן שהסכמנו לחכות לו, הרי זה גם מחויב עפ"י הלכה. עוברת דקה ועוד דקה ודקה-והחייל לא יוצא....

משהחייל החילוני בושש לצאת מהשירותים, אחד מהחיילים בצוות שלנו, התקרב לעבר השירותים ושמע רעשים חשודים! הוא פרץ את דלת השירותים וראה שיש שם פתח של מנהרה והחייל החילוני שנכנס לשירותים לא שם. מסתבר שאיך שהחייל החילוני נכנס, המחבלים פתחו את פתח המנהרה שהיתה חפורה מתחת לרצפה מבעוד מועד וחספו אותו לתוך המנהרה וזה היה סמוך מאד לפריצת חברנו לתוך השירותים כששמע את הרעשים. החייל מיד הזעיק אותנו,

את הסיפור הבא קבלנו מהרב צבי נקר שליט"א מחברת **סדרת הספרים "אמונה שלמה"** כפי ששמע אותו מהרה"ג רבי גואל אלקריף שליט"א ומובא כאן לראשונה.

בחול המועד פסח התשע"ה יצאה קבוצה של בחורי ישיבה לטיול בבין הזמנים לצפון, התלווה אליהם מדרין טיולים - חייל ששירת בגבעתי, הוא ראה אותם מתפללים ואמר להם "ברצוני לספר לכם סיפור אמיתי, וכך סיפר אותו חייל: "במבצע צוק איתן היינו שרויים במתח נורא, לא ישנו במשך יומיים, סרקנו את השטח ביסודיות, **כל רחש קל הקפיץ אותנו**, היינו עירניים ובדקנו את השטח ביסודיות, חיפשנו מנהרות, לא התפללנו כיוון שהיינו דרוכים לכל תרחיש. היה שם בית קרקע במקום אסטרטגי, החלטנו להיכנס לאותו בית קרקע לסרוק אותו ושם לנוח ולאגור כוחות. סרקנו את הבית ונכנסנו לנוח, כשכולם מתיישבים ומתמקמים בחדר ומתחילים כבר ממש להירדם, מרוב עייפות אפילו לאכול לא היה לנו כח אך החלטנו שנשב לאכול. אחד מהחיילים לפתע צעק לנו בואו נתפלל תפילת ערבית, חשבנו לעצמנו שלמרות העייפות הרבה, אין ספק שאנו זקוקים לסיעתא דשמייא והזמן שהכי ראוי לתפילה זה דווקא עכשיו, על כן החלטנו שאנו מתאמצים ורוצים להתפלל. והנה אנו באים להתפלל תפילת ערבית ומגלים **שאנו רק תשעה אנשים, חסר לנו את העשירי למנין.**

ממולנו היתה פלוגה של גולני שהם היו צלפים שעמדו למעלה על הגג ושמרו עלינו שמחבלים

הלכה לשבת

האם חיתוך האותיות בקידוש מעכב?

ועד סופה, אע"פ שאינו חייב באותה ברכה, חייב לענות אחריו. ונ"ש במשנ"ב (פ"ק א) דבעינן שישמע שמזכיר השם וסוף הברכה, שאז חייב לענות אמן אחריו. [הרא"ש ותר"ן]. ואמנם דעת רש"י והא"ז [נעוד פוסקים המובאים בשעה"צ] דאפי' לא שמע רק חתימת הברכה צריך לענות אמן [א"ר]. ובח"א הוכיח דלכו"ע היכא שיועד על איזה ברכה הוא עונה, דצריך לענות. וכתב ביאה"ל שם, דלכאורה הלא זה ע"כ איירי בסתם אמן על ברכה שאין מחויב עתה בעצמו, וא"כ אפילו לא שמע סוף הברכה, ג"כ צריך לענות אמן אם יודע איזה ברכה היא. ולולי דמסתפינא הו"א דגם להרא"ש ותר"י בעינן רק שידע על מה הוא עונה, ואפי' לא שמע קול המברך בעצמו רק ע"י אחרים או ששמע רק סוף הברכה. והא דנקטו הזכרת השם, משום דרצה לסיים אבל גבי כותי אפילו שמע הזכרת השם לא מהני, דשמא כונתו לשם הפסל שהעמידו להם בהר גריזים. ע"ש בתר"י. ועוד י"ל דלענין שיהא מותר לענות אמן דהיינו שלא יהיה אמן יתומה, די אם יודע על מה הוא עונה, ובוזא אתיא ההיא דאלכסנדראי של מצרים שהניפו בסודרין, אבל לענין שיהיה חייב לענות אמן, אינו חייב עד שישמע הזכרת השם מפי המברך, דהא חיובא דאמן נובע מדכתיב כי שם ה' אקרא, ואחז"ל שאמר להם משה לישראל כשאני אזכיר שם ה' אתם הבו גודל לאלהינו באמן. וע"כ בעינן דוקא שישמע העונה הזכרת השם, ואז יש עליו חיובא. וצ"ע בדעת הרא"ש ותר"י. ע"ש. ויש לדון אם ה"ה גם לענין היוצא י"ח בברכת הקידוש אם די שישמע את הזכרת שם ה' עיקר הברכה והחתימה.

וראה עוד בהגדה של פסח "חזון איש" (בני ברק תשס"ד עמוד לו) שהביאו בשמו של החזו"א שהורה, שאדם ששמע קידוש מאחר, אך לא שמע את הסיום של הגפן, כלומר את האות נו"ן של הגפן, שהדין הוא שיצא ידי חובתו, כיון ששמע את הענין. ע"כ. ומדברי הלקט יושר לא משמע כן. [ויש חילוק בין האומר עצמו בלה"ק שאינו מבין הענין לבין השומע שצריך שיבין הענין]. (ליקוט יוסף שבת, מהד' אלקיים, ח"ג, עמ' תפב וע"ש)

כשבני הבית רבים, ויש בהם מי שאינו יכול לשמוע את הקידוש היטב מבעל הבית המקדש, או שהמקדש מגמגם בלשונו, או בולע אותיות ותיבות מהברכה, יש לבני הבית לברך בלחש את ברכת הקידוש, ובשעת הברכה יתנו עיניהם בכוס שביד המברך. וכשהמקדש יסיים הברכה לא יענו אמן אחר ברכתו, שמאחר שהם בירכו בעצמם, ובדעתם לטעום מהיין, אם יענו אמן הו"ה הפסק. וישתה מעט מן היין ויסמוך על מה ששתה המברך כמלוא לוגמיו. [דאין צריך שהוא עצמו ישתה מלא לוגמיו. דלא גרע מהמקדש עצמו שנתן לאחר לשתות מלא לוגמיו שמועיל].

הנה מצוי בישיבות הקדושות, שיש בחורים רבים כ"י, וחדר האוכל הוא רחב ידים, ומצוי שאין שומעים היטב את חיתוך המילים של המקדש. וכמו תיבת "הגפן", שנשמע כאילו אמר "הגפ" בלי האות נו"ן. או מקדש "השבת" נשמע כמו מקדש "השב" בלי האות תי"ו. וכל כיו"ב. ויש לדון אם השומעים יצאו ידי חובת קידוש ככה"ל שכמה מלים שמעו לחצאין. ובס' לקט יושר (ח"א עמוד קנה ענין ד) כתב "צריך לשמוע חיתוך האותיות". ולהלן שם (עמוד קנו ענין א) כתב, האנשים צריכים לשמוע חיתוך האותיות מן הקריאה, אבל הנשים שאינן יכולות לשמוע חיתוך האותיות בעזרת נשים, אפ"ה יוצאות כיון שאינן בקריאה רק בשמיעה. ע"כ. אך מאידך יש סברא לומר שדי בכך שישמע חתך השומעים, ושמא רק הדרך, ששליח ציבור הקורא, פעמים שאינו נשמע כראוי כל חיתוך האותיות ליושבים במרחק מה. [וכמו האותיות הסופיות], ובאופן שאם ידקדקו בזה, לא יהא זה כדרך השומעים. אך לכתחלה קשה לסמוך על סברות כאלו להלכה, רק לצדד ללמד זכות על אלו שאין מקפידים בזה.

והנה אף דלכתחלה בודאי דצריך לשמוע חיתוך האותיות, מ"מ לגבי ענייית אמן, אין השומע צריך לשמוע את כל הברכה כדי לענות אמן, וכמבואר בש"ע (פי"טו), דהשומע אחד מישראל מברך אחת מכל הברכות, אע"פ שלא שמע כולה מתחלתה

לקראת השמיטה הבעל"ט יצא לאור גבולות הגדה

המקיף את כל דיני מצוות הארץ בגבולות ארץ ישראל השונים לאחר מחקר מקיף ויסודי מאת יו"ר המכון הרה"ג שניאור ז. רווח שליט"א

המכון למצוות התלויות בארץ

את הספר ומפה צבונות מבוררת להשיג במשרד המכון 08-9214829

לידידי ומכרי קוראי העלון היקרים!

אשמח לראותכם משתתפים בשמחתנו, שמחת נישואי בשעט"מ ביום רביעי ז' בתמוז, באולמי "ארמונות חן" בבני ברק. החופה לפני השקיעה. בהערכה רבה, ישי לברון - העורך.

עקב השבת חתן,

דרושות דירות ללינה בלבד לשבת פרשת "חוקת" הבעל"ט, באיזור הכיכר השניה באלעד. נא לפנות למערכת.

להקדשות והנצחות
052-6093077

לעילוי נשמת
מוסא בן יחיא ואהרון בן יחיא אהפל ז"ל, יעל בת רבקה ע"ה. שושנה פורן בת טאוס ע"ה.

לרפואת
ראובן בן שרה זינת, דוד בן אליס עישה, אליס עישה תחי' בת תמו, התינוקת בת שבע אסתר בת אביטל, אביעד מאיר יהודה בן עדיית טל.

העלון מוקדש - להצלחת ברו"ג
שלום אפל ורפי בן טינו מנזי הי"ו וכל משפ' פנחס, איתמר (תומר) ואליהו בני אביגיל הי"ו, ישי ושרה בני אילה הי"ו, וחמים בן מונירה.